

Frank Pálné Szabadulási Levele

LEGITIMATION
to replace Identity Documents destroyed at
Concentration Camps.

Name (Nom) Ume Franka Pal
neé Kovács Franciska

Birthplace (né (e) à) Senta 1915 VII. 18.

Country (pays) Yugoslav

Citizen (citoyen (ne)) Hagyari jewisch / zsidó /

Where taken from? (d' où était pris (e)) Seged

In which camp (s) lived? (dans quel (s) Lager (s) vivait?) Musshwitz
Bergen-Belsen Salzwedel

Prisoner from 1944 II. 28 to 1945 IV. 14

Prisonnier de _____ jusqu' à _____

Owner's signature (signature de possesseur) Frank Pálné
n. Kovács Franciska

Witnesses' signature (signature des témoins) Lidweger Gisella
Glückhald Eva

15 JUN 1945
STU REGION HISSANGE

Bergmann

Ez az unokatestvérem, a Francika [Frank Pálné, szül. Kovács Franciska] szabadulási levele Bergen-Belsenből.

Francikán, amikor 1945 októberében megérkezett, egy sötét kabát volt, maga varrta. Azt mesélte, hogy volt közöttük valaki, aki szabni tudott, ő pedig kézzel megvarrta egy pokrócból. Hozott haza egyébként olyan pokrócot is, ami hajból készült. Különben Francika akkor nem beszélt a táborról, mert annyira örültünk egymásnak, meg annak, hogy élünk.

Francika csak akkor jött haza, amikor már tudta, hogy a férje megvan. Ha a férjéről nem jött volna értesítés, ő se jött volna vissza. Svédországba készült már akkor. Amikor Francika hazajött,

valamennyire már föltáplálták, a haja is kinőtt már. Szótlan volt. Nem volt olyan jókedvű, mint azelőtt. Úgy érzem, bántotta, hogy csak ő tudott hazajönni. Aztán ötven évig nem mesélt erről az egész időszakról. Minderről hallgatott, csak a szemében volt valami végtelen szomorúság. Abban a bánatban minden benne volt. De más sem mesélt abban az időszakban. Mert erről nem lehetett mesélni.

És ötven év elteltével kezdett beszélni. Mesélte, hogy úgy feküdtek az auschwitzi barakkban, hogyha egynek fordulnia kellett, akkor tizenketten fordultak vele. Hogy amikor tifusz tört ki a barakkban, akkor is kettejüknek volt egy csajkájuk, amiből a levest vagy a reggeli kávékat kapták. A barátnőjével volt közös csajkájuk. A barátnője tifuszos lett, bele is halt. Mesélte, hogy a kutyákkal hogyan tartották sakkban azt a rengeteg embert. Mesélt arról, hogy a kápók hogyan bántak velük. Élete végéig hordta a combján a nyomát annak, hogy egy kápo a vasalt csizmájával belerúgott.

Ötven év múlva tudott mesélni arról is, hogy milyen volt, amikor hetente vitték őket a fürdőbe, és mindig azt nézték, hogy mi jön a zuhanyrózsából, gáz vagy víz. Egyszer egy bokor alján valami fényeset láttak, egy lekváros konzervdoboz volt. Elhatározták, hogy majd este megeszik. És akkor azt mondták: "Vajon este meg tudjuk-e enni?" Amíg Géza élt, erre mindig emlékeztünk, hogy ennyire hajszálon függhet az élet.

Később mesélte azt is, hogy olyan szappant is hozott haza, amit emberi hamuból csináltak [Két, egymásnak ellentmondó vélemény létezik "szappan-kérdésben": az egyik szerint az emberi zsírból készült szappan egy -- félreértelmezésen alapuló -- legenda. A német megszállók a lengyel gettóknak "Rif" feliratú szappanokat osztogattak. A Rif betűszót a gettóbeli zsidók úgy oldották fel, hogy "Rein jüdisches Fett", azaz "tisztá zsidó zsír", és ennek alapján terjedt el az a hiedelem, hogy a koncentrációs táborokban a zsidó holttestekből szappant készítenek. A RIF valójában azt jelenti, hogy "Reichsstelle für Industrielle Fettversorgung" (Birodalmi Ipari Zsíradékelátási Hatóság). -- A szerk.]. Arról is beszélt, hogy a fürdőbarakk oldalában látott egy nagy-nagy dézsaszerű hordót vagy hordókat, valami sárga anyag volt benne. Zsír. A szappangyártáshoz szükséges az is.

Azt is mesélte Francika, hogy egyszer az esti szabad órákban, amikor járkalhattak a tábor területén, a kerítés mellett egy öreg zsidó bácsi imádkozott, davenolt, és mellette volt egy-két fej hagyma, a hagymában pedig sok vitamin, élet van: "Hogy adod a hagymát?" És akkor valami őrületes volt a válasz: három adag kenyér volt egy fej hagyma ára. És akkor már tudta, hogy hiába venné meg a hagymát, mert három adag kenyeret nem lehet adni érte. Nemcsak azért, mert annyi tartalék nincs, hanem azért sem, mert ezen is az élet múlik.

Azt is mesélte, hogy Salzwedelben egy tölténygyárban dolgoztak. A légiriadókat nagyon szerették, mert olyankor lefekhettek a meleg töltényhüvelyekre, még alhattak is picit, mert az örök annyira féltek, hogy nem értek rá arra figyelni, mit csinálnak a rabok. Szép látvány volt a német katonák rettegése. Ők meg biztosak voltak benne, hogy nem lesz bántódásuk. Tudták, hogy az ellenállásnak jól működik a kémszervezete.

Volt egy frontról visszajött sebesült katona, akit gumilábúnak hívtak, mert az egyik lába helyén gumicsont volt. Ő például minden hétfőn úgy jött be a gyárba, hogy a küszöbre letett egy uzsonnacsomagot. Tudták, hogy ott lesz, és be volt osztva, hogy melyik héten ki eszi meg. Már november volt, hideg, és a salzwedeli tölténygyárban a helybeli német munkásnők azt kérdezték: "Hogy nem fázol harisnya nélkül?" Azt felelte, "Dehogynem fázom". "Akkor miért nem viselsz harisnyát?" "Mert nincs." És másnap reggel vittek neki egy párat.